

מגיד דבריו ליעקב פרשת בחוקות

אם בחקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה / החובה והמעלה בעמל ובשקידת התורה ובפרט בזמנינו / עסק התורה בשעת הליכה / 'הוי גולה למקום תורה' / האור הגנוז נגנז בתורה

ברכות והבטחות התורה הקדושה

בעזרת ה' יתברך, נראה היום לחזור ולשנן דברים ידועים ומפורסמים הצריכים חיזוק. פרשת השבוע פרשת בחוקות, 'אם בחוקותי תלכו, ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם. ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יכולה, ועץ השדה יתן פריו. והשיג לכם דיש את ביצרי, וביציר ישיג את זרע, ואכלתם לחמכם לשובע, וישבתם לבטח בארצכם. ונתתי שלום בארץ, ושכבתם ואין מחירי, והשבתי חיה רעה מן הארץ, וחרב לא תעבור בארצכם [אין צריך לומר שלא יבאו למלחמה, אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה. רש"י]. ורדפתם את אויבכם, ונפלו לפניכם לחרב. ורדפו מכם חמישה מאה, ומאה מכם רבבה ירדפו, ונפלו אויבכם לפניכם לחרב. ופניתי אליכם והפרתי אתכם והרבתי אתכם והקימותי את בריתי אתכם. ואכלתם ישן נושן, וישן מפני חדש תוציאו. ונתתי משכני בתוכם [זה בית המקדש. רש"י], ולא תגעל נפשי אתכם [אין רוחי קצה בכם. רש"י]. והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם. אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם עבדים, ואשבור מוטות עולכם, ואולך אתכם קוממיות' (ויקרא כו, ג-יג). הבטחות וברכות של הבורא יתברך.

כל הברכות הללו הם 'אבות' לברכות - ויש להם 'תולדות' רבות

וכל הברכות הללו, במה זה תלוי? זה מותנה 'אם בחוקותי תלכו'. אם כן, הרי שכל הברכות הללו - שהם 'אבות' לברכות, כי לכל ברכה וברכה יש גם 'תולדות' לאין שיעור ולאין גבול - מותנות בתנאי 'אם בחוקותי תלכו'. וכאשר ה' יתברך מברך ונותן, בעין טובה ובעין יפה הוא נותן. לאין שיעור ולאין גבול. כי הקב"ה ית"ש, הוא בלתי בעל תכלית - וכך הברכות שלו בלי גבול ובלי שיעור ובלי מספר לאין קץ ולאין תכלה.

כל הברכות תלויות בקיום התנאי 'שתהיו עמלים בתורה'

ורש"י מפרש, ומסביר לנו כוונת התורה בתנאי של כל הברכות הללו, 'אם בחוקותי תלכו', במה זה מתבטא? **"יכול זה קיום המצוות"**, שמא הביאור 'בחוקותי תלכו', פירושו שתקיימו את המצוות? אומר רש"י, זה לא יכול להיות, המשך הפסוק מגלה לנו שאין הכוונה לקיום המצוות, **"הרי הוא אומר ואת מצוותי תשמרו"**, הרי שחייב המצוות מפורש בהמשך הפסוק, **"הרי קיום המצוות אמור! הא מה אני מקיים אם בחוקותי תלכו? שתהיו עמלים בתורה"**.

'המקום מתאוה שיהו ישראל עמלים בתורה'

ורבותינו בתורת כהנים (על הפסוק הזה) דרשו, **"אם בחוקותי תלכו, מלמד"**, הפסוק הזה בא ללמדנו, **"שהמקום"**, הקב"ה ית"ש **"מתאוה שיהו ישראל עמלים בתורה. וכן הוא אומר לו עמי שומע לי, ישראל בדרכי יהלכו, כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי"** (תהלים פא יד-ט). כביכול יש אצל הבורא יתברך המידה הזו של 'תאוה', הקב"ה מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה, ועל ידי זה כל הברכות הללו יחולו עלינו ונקבל אותם. הכל תלוי במה שאנחנו - כלל ישראל - נהיה עמלים בתורה.

הברכות המרובות בעבור עמל התורה

והתורה מאריכה בכל הברכות שנוכה ונקבל בעבור עמל התורה, 'והתהלכתי בתוכם' (פסוק יב), מפרש רש"י, **"אטייל עמכם בגן"**

עד כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני". עד כדי כך. אדם שעמל בתורה, יכול הוא להגיע למדרגות הללו, שהקב"ה כביכול מטייל עמו בגן עדן כאחד מכם! אין לך דבר גדול ונשגב מזה. **"יכול לא תיראו ממני"**, שלא תהיה יראה בגלל כך מהקב"ה? **"תלמוד לומר והייתי לכם לאלהים"**, 'אלהים' זה דין, דין, שצריך להיות ירא מלפניו. צריך להיות חרד מפניו. הרי לך עד כמה אדם יכול להגיע. והכל תלוי ומותנה בעמל התורה.

גם בדורנו אפשר לזכות ולקבל את כל הברכות האמורות בתורה

כשאדם זוכה שחלקו ונחלתו זו תורה, והוא עמל בה במסירות נפש - כל ההבטחות האלה יחולו עליו. יהיה 'אלינא רברבא'. וכך ראינו - עד דורנו ועד ימינו אלה ממש - אצל אותם אלה שמסרו נפש לעמלה של תורה שהגיעו למדרגות רבות ונשאות שאין כדוגמתם (וכמו שנראה בהמשך כמה עובדות מגדולי ישראל). העיקר הוא אם נהיה עמלים בתורה. אם נהיה עמלים בתורה - הקב"ה יתן לנו את כל הברכות הללו. זה לא שייך רק בדורות הקדמונים, אלא אותם אלה שזכו להיות מעמלי תורה, נתקיימו בהם כל ההבטחות, נהפכו להיות מיצורי חומר - מלאכים ההולכים כאן בעולם הזה (כלשון החזו"א בקובץ איגרות). וזכו בכל מכל כל. (ואם נבוא להאריך בסיפורים ובתיאורים לא נסיים).

החובה מוטלת על כל אחד ואחד, והכל תלוי ברצון של האדם

וצריך לדעת: כשהתורה מצווה אותנו 'אם בחוקותי תלכו', וכל הברכות שבאות על ידי העמל בתורה, זה לא נאמר לאנשים מסויימים, לאנשי 'מעלה'. ל'תנאים' ול'אמוראים', (או לפניהם 'לנביאים' וכו'), אלא 'אם בחוקותי תלכו', **כולכם**. כי כל אחד מאיתנו יש לו חלק בתורה ויכול להצליח. הכל תלוי ב'רצון'. הכל תלוי כמה אתה מפקיר מעצמך לכבוד תורה. כולם חייבים בדבר הזה. אדם לא יגיד: 'בשלמא אם הייתי מתחיל ללמוד בגיל חמש, בגיל עשר, נחא. אבל עכשיו, כבר זקני לבן (סליחה, הוא מגולח...), אני כבר מבוגר. אני לא יכול'. זה טעות יסודית. זה לא נכון. הכל תלוי ב'רצון'. אדם יכול להתחיל ללמוד גם הוא כבר הגיע לגיל מבוגר. אם הוא רוצה באמת - הוא יצליח'. אין מי ש'מופקע' מהחוב הזה, שיכול לומר: 'ריבון העולמים, אני לא שייך לתורה', זה טעות, כולם יש להם חלק בתורה! וצריך לנצל את זה. הכל תלוי בך. ברצון שלך.

צריך שמגמתו ורצונו יהיה תורה

אם אדם ישתדל ויתאמץ ירצה באמת, שיהיה איכפת לו, שיאהב וישתוקק, שעסק התורה יהיה אצלו עיקר העיקרים והדבר היקר ביותר. שאם ישאלו אותו: 'מה הרצון ומה השאיפה שלך?', התשובה שלו תהיה: 'להיות בן תורה אמיתי'², (לא שיגיד להם, 'אני רוצה דירה חמישה חדרים.. זה דברים בטלים. הכל חולף ובטל). ומי שמתפלל על זה, וחושק בזה באמת - הדלת פתוחה בפניו. בדורנו שערי שמים פתוחים לכל מי שרוצה. רק תבוא - ותקבל סייעתא דשמיא והצלחה עצומה ומרובה. הכל מתחיל בך. שאתה תרצה ותחשוק ותבוא, תראה שאתה רוצה באמת, הקב"ה יעזור לך. (לא תשב בשלך, תגיד: 'ריבון העולמים, אני מכבד ומזכה אותך במצוה יקרה לעשות אותי בעל תשובה..'). וכפי שתבוא לתורה, ותמסור נפש על התורה - כך היא תבוא אליך (ע' יבמות ק"ז ס"א).

'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש - שבתי בבית ה' כל ימי חיי'

ועל זה צריך להתפלל ולבקש תמיד, וכתפלתו ובקשתו של דוד המלך ע"ה מהבורא יתברך, 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו' (תהלים כז ד)³, ואם דוד המלך

² 'בן תורה' - קשר מחייב ונצחי לתורה

ולהדגיש, 'בן תורה', ולא 'בעל תורה', כי כל 'בעלות' זה יכול להיפסק. אדם שיש לו אשה, אם מת או אם נתן גט, הרי שהבעלות שלו בטלה. אבל 'בן' לא יכול להיות הפסקה. אפילו אם האב מת, עדיין הבן נקרא בנו של ראובן. ה'זיקה' לא בטלה. כך בדיוק צריך להיות הקשר עם 'תורה'. קשר של בן לאב, קשר שלא יכול להיפסק לעולמי עד. ולהשתדל ולעבוד על זה. הוא ובניו אחריו.

³ ויש בזה לימוד מוסר השכל, כי אנחנו (הרבה פעמים) לא רק בקשה אחת שואלים, אלא עוד בקשה ועוד בקשה, לפי המצב שבו אנו נמצאים. אדם יתבונן ויראה, אם מצבו למשל ב'עניות' ח"ו, הוא מבקש ומתחנן ומתפלל, 'ריבון העולמים, אני מבקש

¹ בעיני ראיתי מעשה בישיבה בירושלים, עובדא מפליאה, לפני כשמונה שני. הכרתי יהודי שבא מ'רוסיה', יצא מתחת ה'מגף הרוסי'. היה אולי בן עשרים שנה. אבל לא היה לו שום ידיעה ביהדות, ממש כלום, אפס מוחלט. (כשדיברו על 'שבת' לא ידע מה זה 'שבת', עד כדי כך). אבל הרצון שלו היה בוער 'אש שלהבת', ונכנס לשיבה כאן בירושלים, ותאמינו לי תוך זמן קצר היהודי הזה קנה אלפיים דף גמרא! אתה יכול לשאול ולבחון אותו בכל האלפיים דף גמרא, והוא יודע אותם על בוריים, 'ישר והפוך'. כי הוא מסר נפש על תורה. הוא הפקיר את עצמו לתורה. הוא 'לא ידע' ולא ראה 'ולא שמע' משום דבר אחר. רק ה'ספר', ה'גמרא' מונחת לפניו, ובהתמדה ובמסירות נפש לתורה, ביגיעה, עלה והתעלה. ללמוד, שהכל תלוי ברצונך.

ע"ה התפלל רק על הדבר הזה, הרי שזו היא הבקשה העיקרית ביותר, הנצרכת תמיד, ויותר ממנה לא צריך (ע' מלבי"ם שם).

'אגרא דשמעתא סברא'

צריכים להיות 'עמלים בתורה', כי אין לך דבר גדול מזה. הלימוד ב'יגיעה' זה עיקר העיקרים. לא רק ללמוד 'מקופיא', 'מלמעלה', באופן 'שטחי'. הגמרא (ברכות ו:) אומרת: 'אגרא דשמעתא סברא'. מפרש רש"י (ד"ה אגרא): 'שהוא יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר'. עוד הפעם יושבים ומעיינים, ועוד הפעם יחד 'איש את אחיו יעזור', ומחשבתם שוב ושוב את הסוגיא, עד שמבינים היטב, וכך מצליחים. לא שאדם קורא 'מקופיא', כמו שקוראים 'אידרא רבא' בליל שבועות.. (כך יכול לסיים כל התלמוד כולו בשלשה ימים..). אלא צריך להיות עמל בתורה. להבין כל דבר 'על בוריו'. 'להוציא את הנשמה' כדי להבין כל מימרא וכל דין בגמרא, לחזור ולשנן את עיקרי הדברים. ועל ידי זה האדם זוכה לרום המעלות ממש. 'ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק' (אבות ר"פ ו). ועד המדרגה העליונה והגבוהה ביותר שיכול האדם להגיע.

'כשם שלמדתי אותה בצער, כך תהיו אתם למדים אותה בצער'

ורבותינו ז"ל בספרי (פרשת האזינו פסקא שו עמוד תרא) הביאו דברות משה רבינו ע"ה: "אמר להם משה לישראל שמה אתם יודעים כמה צער נצטערתי על התורה, וכמה עמל עמלתי בה ומה יגיעה יגעתי בה, ונכנסתי לבין המלאכים, ונכנסתי לבין החיות ונכנסתי לבין השרפים, שאחד מהם יכול לשרוף כל העולם כולו, נתתי נפשי עליה, דמי נתתי עליה, כשם שלמדתי אותה בצער, כך תהיו אתם למדים אותה בצער".

מעלת העוסק בתורה בתקופת 'עקבתא דמשיחא'

יצריכים לדעת מעלת העוסק בתורה בזמנינו. נמצאים אנו בתקופת 'עקבתא דמשיחא'. והכלל בדינו - מה שלימדו אותנו חכמי האמת - כמו ש'נר' לפני שנכבה הוא מפיץ את האור הגדול ביותר שלו, ומיד אחרי זה נכבה ואיננו, כך גם כוחות השטן. הוא עומד להתבטל, עוד מעט ו'אתא קוב"ה ושחט למלאך המוות' (כמו שאומרים ב'הגדה של פסח', וע' סוכה נב). אי אפשר לנקוב ביום ובשעה, אבל זה המציאות. מי שה'אוזניים' שלו לא 'ערלות', שאוזניו כרויות, וה'אוזניים' שלו קדושות, הוא שומע את ה'צחצוח' של ה'סכין' שבשמים, (אולי 'מסור'), שמכינים בשביל לשחוט בו את ה'שטן'. הזמן קרוב. ולכן היצר עושה את כל ההפרעות שיכול, מערים ומגלגל קשיים וטרדות, מנסה לעכב את האדם מללמוד ומלהתקדש בכל כוחו. ריבוי הצרות בדורנו, הוא בגלל שדורנו הוא זמן 'עקבתא דמשיחא', שיש בו את כל הסבל הגדול של כל הדורות של כולם.

תקופת 'סיום המערכה' קשה יותר משאר זמן המלחמה

וה'מבחן' האמיתי הוא בזמן 'מלחמה'. בשעת מלחמה. למי נותנים את ה'מדליה', למי מחלקים 'צל"ש'? למי שבשעת המלחמה עמד והראה גבורה בחזית, נלחם בכל כוחו, השתדל ככל יכולתו כדי שהמלך ינצח במלחמה. ועכשיו זה שעת מלחמה. ומדויק יותר: סיומה של מערכה, סיומה של מלחמה. ובסיומה של מערכה, כל אחד מהצבאות מטיל את כל הכח שיש לו, כי הוא רוצה להכריע במלחמה. ובגלל כך בדורנו יש את הקשיים הכי גדולים. ואדם שאומר, 'יהיה מה שיהיה, אני משתדל ומתייגע בכל כוחי, ולא אצא ולא אפסיק ולא אכנע ולא אשבר', אשריו ואשרי חלקו. באמת מגיע לו 'מדליה', 'צל"ש', כי הוא מסר נפש לכבוד ה' יתברך. ושכרו לעד ולעולמי עולמים. זה לא שכר של חמישים - שבעים שנה. אדם שקיבל 'מדליה' מה יעשה איתה? שיקברו את זה איתו בקבר? אבל כאן זה לעד ולעולמי עולמים השכר שלו. יצביעו באצבע עליו, 'הוא השתדל והתאמץ והתגבר לכבוד הבורא יתברך בשעת המלחמה הגדולה'. כשיבוא משיח צדקנו (בב"א), כבר לא יהיה רבותא לעסוק בתורה. [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס נר חיים (מהדורה שניה, עמוד מט). ע"ש].

השפעת הברכה לכל העולם כולו על ידי עסק התורה

ואם יש עמל ויגיעת התורה - יש לנו 'ביטוח חיים', לו עצמו ולכל אחינו בית ישראל. כי על ידי 'יגיעת התורה' זוכים לכל הברכות האמורות בתורה. כמו שראינו שהתנאי הוא 'אם בחוקותי תלכו', שתהיו עמלים בתורה - 'ונתתי שלום בארץ' וכו'. תוסיף תורה, תרבה תורה, תרבה חיים בשביל כל כלל הבריא וכל כלל ישראל הנתונים בדוחק ובצער. ויש לנו 'נשק' אחד, זה עסק התורה. על ידי שאתה יותר תשקיע את עצמך בתורה, בעמל תורה, אתה והבנים שלך. ממילא ירווח לך ותשפיע ברכה לכל כלל ישראל. כל הברכות האמורות בתורה בפרשה שלנו יחולו ויתקיימו. ברכות גשמיות וברכות רוחניות. הכל יבוא מכח עמל תורה. (ואל תחפש 'עצות' ו'ישועות' אחרות).

החובה המרובה לעסוק בתורה יותר ויותר בתקופה זו

כולם בדוחק ובצער (דחוקים הן ב'רוחניות' והן ב'גשמיות'), אתה תעזור ותסייע על ידי עמל ושקידת התורה. והחובה הזו מוטלת על כל אחד ואחד. 'מרובה תורה מרבה חיים' (אבות פ"ב משנה ז), לא רק אתה עצמך חי מזה, אלא כל הבריא כולה נזונת מכח העמל תורה שלך שאתה משפיע לכולם. ומעצם המלחמה של היצר כנגד כל קביעות עיתים לתורה שאתה מנסה לקבוע, אתה יכול ללמוד עד כמה הדברים יקרים, ועד כמה החובה רובצת עלינו להשתדל ולהתאמץ יותר ויותר בקביעת עיתים לתורה ובעמל תורה.

'אשרי אדם עוז לו כך - מסילות בלבבם'

שמעתי מרבותי (וכ"ה בספר ישמיע כל תהלתו על ספר תהלים, עמוד 583), 'אשרי אדם עוז לו כך, מסילות בלבבם' (תהלים פד ו), 'עוד' זו תורה (זבחים קטז סע"א), 'אשרי אדם עוז לו כך', שהוא אחוז בתורה ועמל בתורה. מה נפעל ומה יוצא על ידי זה שהאדם אחוז בתורה? 'מסילות בלבבם'. אתה תוקע ושותל מסילות בליבותיהם של בני ישראל לאביהם שבשמים.

השפעת התורה על כל כלל ישראל להתקרב לבורא

הגאון ר' ישראל סאלנט ע"ה היה מוכיח את התלמידים שלו (הובא בספר מעיינות האמונה עמוד תקסט): 'אם אתם תפסיקו כאן מלהתייגע בתורה ח"ו, תפסיקו מהשקידה שלכם בתורה, אותו יהודי בפרזי יצא לשמד! כי מה נשאר לו מהיהדות? איזה לחלוחית יש לו שהוא יונק ממנה ולא המיר את דתו - העמל והיגיעה בתורה שלכם. ואם אתם תצמצמו ביגיעת ובשקידת התורה, הוא יצא החוצה, ימיר את דתו!'. צריכים לדעת את החובה המוטלת על כל אחד ואחד מאיתנו. זה התפקיד המוטל עלינו. זה הזמן. וצריך להפנים את זה. לא לדחות, ולתרוץ תירוצים.

על ידי עסק התורה - קירב עשרות ואלפים לתורה

עוד מעט יבוא 'מלך המשיח', ויאמר לכל אחד ואחד: 'אתה משרי עשרות', 'אתה משרי מאות', 'אתה משרי אלפים'. אתם טרחתם והתייגעתם בתורה - זה גרם שפלוני חזר בתשובה, ופלוני הטיב את מעשיו, ופלוני אחר התקרב לתורה. הכל מכוון. הכל מעמל ויגיעת התורה שהתמסרת אליה. כל כמה שאתה יותר עמל ומשתדל ומתייגע בתורה, זה לא רק לעצמך - כולם נזונים ממך. על ידי זה נפתח להם לב לאביהם שבשמים. פתאום עוד יהודי עולה בדעתו: גם אני רוצה להיות 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי'.

חשיבות זכות העמל בתורה

אדם לא יכול לדמות בנפשו מה חשיבות של יהודי שיושב ועמל בתורה. 'ישראל אשר כך אתפאר' (ישעיהו מט ג). לימדו אותנו רבותינו: בשעה ש'הקול קול יעקב' אין את 'הידיים ידי עשו' (בראשית רבה פר' סה סי' כ). רק על ידי זה אפשר לנצח במלחמה. אין לנו נשק אחר. [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק ה (פרשת וישלח תשע"ט, עמוד לב). ע"ש]. וכבר הזכרנו דברי המדרש תנא דבי אליהו בסדר

תעשה אותי 'גביר'..'. הבקשות של האדם משתנות ומתחלפות. אבל אצל דוד המלך ע"ה, 'אחת שאלתי', אין לי שום בקשות אחרות, 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי', זה מה שאני מבקש, בכל מצב שהוא, בין שהייתי 'רועה צאן', ובין שזכיתי במלוכה, תמיד 'אחת שאלתי' מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי! (וכן הוא בביאור הגאון המלבי"ם לתהלים שם).

ממך רק דבר אחד, שאני אפסיק להיות עני!'. ונניח שהתקיימה משאלתו והוא כבר יצא מגדר 'עני', מיד הוא כבר מתפלל ומבקש, 'ריבון העולמים תעזור לי שיהיה לי פרנסה ברווח', ונניח שגם כן התקיימה בקשתו, מה תהיה הבקשה הבאה? 'ריבון העולמים, אני כבר יצאתי מגדר עני ונעשיתי 'בינוני', אנא תעשה אותי קצת עשיר', ושוב פעם נשמע תפלתו, ונעשה 'קצת עשיר', מה הבקשה הבאה? 'ריבון העולמים,

אליהו זוטא (פרשה ה) שעל ידי עסק התורה מגינים מכל המלאכי חבלה שיוצאים בכל יום ויום לחבל את העולם כולו רח"ל (וע' נפש החיים שער ד פרק כה). [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס אור שלום (עמוד לה) ועוד]. כי זה עיקר העיקרים. זה מה שיקח איתו האדם לחיי עד. שום דבר מקנייני העולם הזה לא עוזר בעולם הבא. כל 'מטבע' שאדם אוסף כאן, זה 'מטבע פסול' בעולם העליון. (בכל צבע שיהיה, 'כחול' או 'לבן' או 'ירוק' או 'אדום'. כל סוגי המטבעות פסולים בעולם האמת). מה שנחשב זה רק תורה ומצוות ומעשים טובים. ומי שיש לו יותר תורה - אשוריו ואשרי חלקו.

מעלת עשרה אנשים שיושבים ועוסקים בתורה

לימוד אותנו רבותינו - כך מובא באגרת הקודש (פרק כג) של בעל התניא זצ"ל - אם יש עשרה יהודים שיושבים ביחד, ואפילו אינם עוסקים בתורה, אלא רק מתקבצים עשרה יהודים במקום אחד. **"שמעתי מרבותי"**, קדושי עליון, **"כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מיראלי ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה"**, מכל מקום עצם הקיבוץ של עשרה ששכינה שורה עליהם, **"כל בי עשרה שכינתא שריא"** (סנהדרין לט.), כל כך המקום הזה מקודש על ידי השראת השכינה שיש שם, שאין כל מלאך ושרף יכולים להיכנס לשם, ואם יהיה שם מלאך, **"תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו, עד שהיה מתבטל ממצויאיתו לגמרי"**. וכל זה אפילו כאשר לא עוסקים בתורה, על אחת כמה וכמה אם יש בניהם דברי תורה, מי יכול לתאר ולשער מה זה הקדושה והשראת השכינה שיש שם. צריכים לדעת את מעלת הדבר.

חשיבתו של כל יהודי ויהודי

ראיתי מובא בספר, מביא 'ציר' להרחיב את הדבר, עד כמה חשוב כל יהודי באשר הוא, לו יצויר, שיש בית הכנסת, ויש שם תשעה מתפללים, ורוצים לבוא ולהתפלל 'מנחה', חסר להם עשירי, אם יבואו כל הגויים בעולם, שבע מליון סינים, וכמספר הזה יפנים וכו', כולם יחדיו אינם מצטרפים למנין. כולכם 'אפס' ו'תוהו'. אבל אם יבוא אדם פשוט 'מן השוק', כבר הוא מצטרף למנין ואפשר להתפלל. הרי לנו כמה מעלתו ערכו וחשיבתו של יהודי אחד. צריך להכיר מעלת עצמו. מעלת מצותיו ותורותיו.

יקרות כל מצוה ולימוד תורה

אסור שהאדם יזלזל בעצמו 'מה מצותי ותורתי שווים?...', כי המעלה גדולה לאין שיעור, ולכן תנצל כמה שיותר עוד תורה ועוד לימוד. להוסיף תורה יותר ויותר. כי זה מה שצריך בזמן שלנו. והשכר כפול ומכופל.

עסק התורה גם בשעת 'הליכה'

ואני רוצה להקריא קצת מדבריו הקדושים של רבינו חיים בן עטר זצ"ל, בעל האור החיים הקדוש, בפרשה שלנו. הרי זה ידוע כי בפרשה שלנו האור החיים הקדוש ביאר את הפסוק 'אם בחוקתי תלכו' בארבעים ושתים אופנים שונים (וכדאי ומצוה ללמוד את דבריו בפנים), 'אם בחוקתי תלכו', האור החיים הקדוש (שם ביאור הא') מדייק את הלשון 'הליכה', מה באה התורה לרמוז בזה? **"וטעם אומרו לשון הליכה, לומר שצריך לעסוק בתורה אפילו בהליכתו"**, כשאדם הולך בדרך, על מה הוא צריך לחשוב, ובמה הוא צריך לעסוק? בתורה. **"על דרך אומרו"**, כמו שאומר הפסוק **"ובלכתך בדרך"**, 'בשבתיך בבתיך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך' (דברים ו ז), **"באהבתה ישגה תמיד"** (ע"פ משלי ה יט), זה מה שתמיד מעסיק אותו, אפילו בשעה שהוא הולך בדרך. (וע"ע להאזה"ח הק' בס' ראשון לציון שיר השירים ב ו).

על מה הוכיחו את מרן הבית יוסף ע"ה?

ידוע כי מרן הבית יוסף ע"ה, זכה ל'מלאך המגיד', מלאך פרטי שנברא מכח תורתו, והיה מלמד אותו תורה וסתרי תורה. והרבה פעמים הוא בא גם להגיד לו דברי מוסר ותוכחה, במה הוא צריך להשתדל ולתקן את עצמו. ומרן ע"ה כתב את הדברים בספרו 'מגיד מישורים', ומי שקורא שם נבהל, רואה איזה תביעות תבעו ממרן הבית יוסף ע"ה. לדוגמא, אמר לו: 'אכלת צנון הרבה מדאי' (מגיד מישורים פרשת בראשית), או הוכיח אותו:

'שתית מים יותר מדאי' (מגיד מישורים פרשת בשלח ופרשת יתרו), על זה הוא בא לתת לו מוסר. ולעניינו יש שם טענה שהמגיד טוען למרן ע"ה, 'איך זה שבשעה שהיית הולך בדרך, עקרת רגל אחת ולא היית מהרהר בדברי תורה? !' (מגיד מישורים פרשת כי תשא מהדו"ק), ועל זה היו תובעים את מרן הבית יוסף. לא לחינם מרן ע"ה זכה להיות 'רבן של כל בני הגולה', 'על פיו יחנו ועל פיו יסעו', כי במשך כל שנות חיים - 87 שנה - היה דבוק בתורה עד כדי כך שאפילו כשהיה עוקר רגל אחת, הולך צעד אחד, בלי מחשבה של תורה, כבר יש עליו טענה ותביעה, ובאים ללמד אותו מוסר על כך. רק על ידי עבודה כזו זוכים להגיע למדרגות כאלה. וזה מה שה'אור החיים' הקדוש מלמד אותנו כאן, גם בהיותו הולך בדרך, בשעת הליכתו, צריך לחנך את עצמו לעסוק בתורה (וע"ע שולחן ערוך הגר"ז הל' ת"ת פ"ג סעיף ו).

'הוי גולה למקום תורה'

עוד ביאור מבאר ה'אור החיים' הקדוש (שם ביאור ז'), 'אם בחוקותי תלכו', **"עוד ירצה על דרך אמרם ז"ל הוי גולה למקום תורה"**, כך שנינו במשנה מסכות אבות (פ"ד משנה יד), **"שצריך לכתת רגליו ממקום למקום ללמוד תורה"**, יש כאלה אומרים: 'אם יבואו אלי לבית, וילמדו אותי תורה, נחא, אבל שאני ילך ל'ישיבה' ל'בית המדרש', קשה לי...'. לא כך דרכה של תורה. צריך לכתת רגליו ממקום למקום כדי ללמוד תורה. **"וצא ולמד דבריהם ז"ל בגמרא"**, מדברי רבותינו בגמרא (ע' עירובין נד: ב"ב ח. כתובות סב: נדרים נ.), **"כי כולם היו גולים"** למקום תורה, בשביל **"ללמוד"** תורה. **"ויש שהיה הולך שיש חודשים, וחזרו כמו כן, לעסוק ביום אחד"**, היה הולך במשך שיש חודשים, מביתו ועד ה'ישיבה', ולומד יום אחד ב'ישיבה', וחזרו חזרה לביתו מרחק הליכה של שיש חודשים, מגיע לביתו, נכנס, אומר להם: 'שלום, הגעתי..'. אבל אני צריך לחזור לישיבה ללמוד תורה, וחזרו חזרה לישיבה משך שיש חודשי הליכה, ושוב חזרו. כך אומרת הגמרא במסכת חגיגה (ה: ע"ש). כל זה בשביל לכתת רגליו ללמוד תורה (וע"ע שו"ת חתם סופר חו"מ סי' ט). והיום ה'ישיבה' וה'בית המדרש' נמצא מול הבית, ואדם אומר 'אריה ברח מגן החיות, והוא מסתובב ברחוב, אני חושש ממנו..'. (משלי כו יג). [וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק כט (פרשת בהר תשע"ט, עמוד כה). ע"ש]. ומפני מה זה מגיע? כי לא יודעים ערך ויקרות וחשיבות של 'תורה'.

שלא ללמוד סמוך לביתו

ובזה מבאר ה'אור החיים' הקדוש כוונת התורה, **"והוא אומרו אם בחוקותי, שהיא עסק התורה"**, כמו שפירש רש"י, **"צריכים שתלכו ממקומכם אחריה"**, זה הכוונה 'תלכו', שתלכו מהבית, תגלו למקום תורה. **"גם כדי שתהיו פנויים, אין נכון ללמוד והוא בביתו, כי יטרידוהו בצורכי הבית, לכן יעזוב איש את אביו ואת אמו ויסע ממקומו ללכת אחריה"** (ע"פ בראשית ב כד). בדוק ומנוסה, אדם שרוצה לצאת מביתו ללמוד תורה, בדיוק באותו רגע יש לו 'טלפון' מחוץ לארץ.. תמיד יש לו הפרעה שלא ללכת ללמוד תורה. כל מיני וסוגי הפרעות שונות מתערורות לו רק שלא ילך ללמוד תורה. וצריך להתגבר על זה. תשתדל לברוח לישיבה, למקום תורה, לעסוק ולעמול בתורה.

הגאון ר' יוסף זונדל סאלנט זצ"ל, ב'קבלות' שלו שהוא כתב לעצמו (ראה בספר כתבי הצדיק רי"ז מסלאנט עמוד קיב), לקבוע מקום לימודים רחוק מהבית. מה הטעם בזה? אם זה קרוב לבית, כל רגע יקראו לו.. 'צריכים משהו, תלך תקנה...', 'הברז נתקע.. להביא אינסטלטור זה יקר, כמה אלפים, תבוא אתה..', וכן הלאה וכן הלאה. לכן יברח וילמד במקום מרוחק. גם אם יהיו צריכים אותו ויקראו לו, ידעו שהוא נמצא במקום רחוק, לא ירצו להטריח אותו כל כך בעבור דבר פשוט, (צריך לנסוע שתי אוטובוסים.. נסיעה ארוכה..). אלה דברים ידועים ומפורסמים. אבל אין זה פוטר את האדם מלקבוע עיתים לתורה גם בהיותו בבית. [א"ה: וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס אור שלום (עמוד לד) ועוד].

העוסק בהלכות המצוה - כאילו קיים את אותה המצוה

עוד ביאור נוסף מבאר ה'אור החיים' הקדוש (שם ביאור יג), כוונת הפסוק 'אם בחוקתי תלכו', **"עוד יתבאר על דרך אומרו ז"ל"**, התנא בתחילת

⁴ הגאון ר' ברוך בע"ר ליבוביץ זצ"ל (היה ידוע ומופלג בעמקותו ובעמלו ויגיעתו בתורה), היה ראש ישיבת 'קמניץ', והוא העיד על עצמו [או שהעיד ששמע זאת מהגאון רידב"ז ז"ל מסלוצק, שהעיד על עצמו], שהיה כדאי כל החבלי לידה של אמי ושל האמא של האמא שלה, כל הדורות כולם, כל הצער הגדול הזה היה כדאי

מסכת פאה (פ"א מ"א), "אלו דברים וכו', ותלמוד תורה כנגד כולם", 'אלו דברים שאדם אוכל מפירותיה'⁵ בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם", "והוא אומרו אם בחוקותי תלכו, שהוא עסק התורה", כמו שהסברנו, מונח בזה בנוסף "מעלה אני עליכם ששמרתם מצוותי ועשיתם אותם". בזה שאדם יושב ועוסק בתלמוד תורה, כל מקצוע ומקצוע שאדם יושב ולומד, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים את המצוה הזו. אם אדם יושב ולומד הלכות בית המקדש, כאילו בנה בית המקדש. יושב ולומד הלכות קרבנות, כאילו הקריב קרבנות. וכן על זה הדרך בכל מקצועות התורה. במה שלומד דיני המצוה ופריטה, נחשב לו כאילו קיים המצוה. זה כח של עסק התורה (וע"ע בדברי רבינו שליט"א בספר טוב להורות ח"ב בהקדמה ועוד).

אור הגנוז נגז בתורה

הגמרא (חגיגה יב.) אומרת, שבבריאת העולם היה 'אור' שהיה אפשר לצפות בו מסוף העולם ועד סופו. והקב"ה גנז את האור הזה. כי ראה הקב"ה שחלילה יעמדו איזה רשעים, וישתמשו ב'אור' הזה למעשה עבירות. אומרים בשם הבעל שם טוב הקדוש (ע' דגל מחנה אפרים פרשת בראשית, בני יששכר מאמרי חודש כסליו מאמר ב עמוד ו מהדור"ח, ובהערה שם), שגנז את ה'אור' הזה בתורה.

ומי שמשתדל מתאמץ ומתייגע בתורה, ומוסר נפש על עסק התורה, עיניו צופיות לראות ולצפות ב'אור הגנוז' הזה מקצה העולם ועד סופו. ולכן ראינו אצל כל גדולי ישראל כל הדורות עד דורינו אנו, שהיו צופים ורואים בכח עמלם ושקידתם בתורה. ונזכיר קצת כמה עובדות וכמה מעשיות מהדור האחרון.

על הסבא קדישא מהרש"א אלפנדארי זצ"ל

היום היה ה'אצייט' של הגאון הצדיק, איש אלוקים קדוש, ה'סבא קדישא' הגאון רבי שלמה אליעזר אלפנדארי זיע"א (כ"ב אייר תר"ץ), הפליג בזקנה עד למאד⁶. וכל ימיו עד הרגע האחרון, 'לא כהתה עינו ולא נס לחה' (דברים לד ז). יש תיאור פטירתו שנדפס על ידי אחד התלמידים שהיה אצלו בשעת הפטירה, והוא מספר שעד הרגע האחרון ממש היה ממת עצמו באהלה של תורה. בלילה האחרון של חייו, עוד היה יושב ועוסק בגופי הלכות לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא. כל ימיו הקדיש לתורה ולהעמיד הדת על תילה. לא נשא פנים לאף אחד⁷. לפני שהגיע לארץ ישראל, היה רבה של 'קושטא', ב'תורכיה', (שהיא הייתה עיר של חכמים ושל סופרים, אלפי אלפים של תלמידי חכמים היו בעיר ההיא. עד לפני 150 שנה).

לית דין בר נש'

ומספרים

⁵ בעולם הזה אוכל רק חלק מפירותיהם

וכדאי לדייק מה שלימד אותנו רבינו האר"י ז"ל (הובא בכסא רחמים על אבות דרבי נתן ריש פרק מ), לא כתוב 'אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם' אלא כתוב 'מפירותיהם', מ"ם ש'ל המעשה, והחילוק גדול, אם היה כתוב 'פירותיהם' הייתי אומר שאוכל את הפירות כאן, ונשאר לו לעולם הבא רק ה'קרן' בלבד. אבל כתוב 'מפירותיהם', פירוש שגם מהפירות הוא לא אוכל את הכל כאן בעולם הזה, אלא רק חלק מהפירות. וישאר לו לעולם העליון גם 'קרן' וגם חלק מהפירות.

⁶ זמן פטירתו של מהרש"א אלפאנדרי זצ"ל

לא יודעים בן כמה הוא נפטר, יש אומרים בן 113 שנה, ויש אומרים בן 117 שנה (ע' מן הגנוזים ח"ג עמוד רלג, ופתח דבר למערכות דברי אמת עמוד 8), ויש אומרים בן 120 שנה (ע' קרית חנה דוד ח"ב סי' כד דף פג ע"ג, וע"ע מסעות ירושלים מאמר סיבת הרצון אות א, מאמר סדר יום ראשון אות יד, מאמר סדר יום שנים עשר אות ג, ובס' עמודי ארזים עמוד ז אות ג דף נג ע"ב, ובתולדות רבינו שבראש שו"ת סבא קדישא ח"א עמוד מא). ומכל מקום כולי עלמא לא פליגי שעבר את המאה שנה.⁷ וכשהיה צריך, ידע אפילו לצאת בתוקף ביד חזקה ובזרוע נטויה ולהעמיד הדת על תילה (ויש הרבה סיפורים ועובדות בזה). כי 'בשלך אתה רשאי', אתה יכול להיות ותתן על חשבונך, על כבודך, על ממונך. אבל בשל תורה, בשל הקב"ה, אין הפקר. צריך לעמוד 'ביד חזקה ובזרוע נטויה'. כאן אסור לוותר. כולם כפופים לשלחן ערוך, כולם כפופים לתורה.

⁸ הגאון רבי בן ציון שפירא זצ"ל

היה חי כאן בירושלים, צדיק מפורסם (לא נפטר לפני הרבה שנים, לפני למעלה מעשרים שנה, ממשותפי השיעור כאן יש שהכירו אותו). הוא היה בנו של הגאון

שהאדמו"ר ממנוקאטש לפני שבא לבקר בירושלים את המהרש"א אלפנדארי, ביקש ממנו: 'כשאני אבוא אליך לירושלים, רק אני ואתה נשב ביחד בחדר, אני לא רוצה שיהיו אנשים אחרים בחדר, נשב ונשוחח 'בארבע עיניים' לבד', ומהרש"א אלפנדארי הסכים לתנאי הזה, 'כשאתה תבוא נשב לבדנו ולא יהיה איתנו אף בן אדם'. וכאשר האדמו"ר ממנוקאטש באמת עלה ובא לביקור בירושלים, וביקש לשבת לבדו עם מהרש"א אלפנדארי, ישב איתם ביחד הגאון ר' בן ציון שפירא זצ"ל⁸. האדמו"ר ממנוקאטש שאל את מהרש"א אלפנדארי, 'הרי עשינו תנאי בנינו, כשאני בא אליך שלא יהיה שום בן אדם כאן, והיאך אתה עובר על התנאי?', אמר לו מהרש"א אלפנדארי, 'לא עברתי על התנאי, לית דין בר נש!', היהודי הזה שיושב כאן אינו בכלל 'בן אדם', ואנחנו עשינו תנאי שלא ישב 'בן אדם', אבל זה בגדר 'מלאך'.. (הובא בס' צבי לצדיק פרק צמח צדיק עמוד צג, ובספר אזמר בשבחין עמוד נד).

'חכמת אדם תאיר פני'

באמת כך הוא היה. 'לית דין בר נש'. הקדושה והצדקות שלו, ו'רוח הקודש' שהופיעה בבית מדרשו' לאין שיעור ולאין גבול. והכל מיגיעת התורה. שמעתי עליו מעשה מדודי מרן ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה (שליט"א) [זצ"ל], בזמן מלחמת העולם השנייה, היה יהודי שהצליח להחליץ 'מעמק הבכא' מארצות 'אירופה', ועלה לארץ ישראל, הוא בגפו, (לבדו, בלי משפחה בלי אשתו ובלי הילדים), ולא נודע לו מאומה מה עלה בגורלם. לא ידע האם הם בחיים, או חלילה נהרגו שם. והיה יושב בדאגה, יום יום, בצער גדול, ה'ספיקות' אכלו את לבו. אין 'חדשות' לדעת מה קורה שם 'בעמק הבכא', כל הקשרים נותקו. והוא היה הולך יום ביומו ל'כותל המערבי'⁹, והיה בוכה לפני הקב"ה. היה מפיל תחינתו לפני בורא עולם, 'ריבוננו של עולם, אני רוצה לדעת מה עלה בגורל משפחתי'. וכך היה בא ומתפלל ומפיל תחינתו יום ביומו. ובמשך הימים הוא הבחין בגאון ר' בן ציון שפירא, שגם הוא היה מגיע יום ביומו להתפלל ב'כותל המערבי', ומחזותו של אדם ניכר מי הוא, 'חכמת אדם תאיר פני' (קהלת ח א), ראו עליו שהוא 'גברא רבא'.

יהודי בירושלים רואה מה שקורה ב'אירופה'..

באחד הימים הוא ניגש אל ר' בן ציון שפירא, אמר לו: 'כבוד הרב, אני לא עוזב אותך עד שאתה מודיע לי בפה מלא מה שלום המשפחה שלי שנשארו בארצות אירופה!', אמר לו: 'במחילה מכבודך, אבל אני כאן מירושלים.. המשפחה שלך נמצאים ברוסיה, בפולין, מנין לי לדעת? מה אתה רוצה ממני?!. אמר לו: 'כבוד הרב, לא יעזור לך, אני מר נפש, אני בצער, כל הימים האלה אני לא חי. אתה מוכרח לעזור לי, אני מתחנן בפניך, אני מפציר, אני מבקש בכל לשון של בקשה. רואים עליך שיש לך השגות, שאתה יכול לדעת! אני מתחנן, תציל אותי, תחוס עלי!'. וכך הוא נדנד לו, ולא הפסיק ללחוץ אותו, עד שאמר לו ר' בן ציון שפירא: 'בסדר, אני אגיד לך. תדע לך, המשפחה שלך ניצלה, ובקרוב תקבל 'מכתב' שהם ישלחו לך,

רבי צבי מיכל שפירא, (ובירושלים היו קוראים לו 'ר' הירש מיכל שפירא'), היו ממש צדיקים נפלאים, מספרים עליהם סיפורים של קדושה ושל חסידות לא יאומן כי יסופר [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס נהורא דאליהו (עמוד נג הערה כט) על ר' הירש שפירא זצ"ל]. היה 'חד בדרא' בצדקות ובחסידות ובקדושה וביגיעת התורה שלו. יש עליו סיפורים נוראים. (ראה עליו נפלאות בספר צבי לצדיק).

כל הלילה לא ישן מכח השאלה בסוגיא

הוא היה גר בעיר העתיקה והיה לומד עם איזה חכם בשכונת 'שערי חסד', וסיפור חכמי ירושלים, שפעם אחת ישב ולמד עם החברותא שלו איזה סוגיא בגמרא, ותוך כדי הלימוד נתקלו באיזה גמרא שטעונה ביאור, וטרחו ועמלו, אבל עדין הסוגיא נשארה 'עמומה' ולא מחוורת כמו שצריך, ונשארו בשאלה. בחצי הלילה, ר' בן ציון שפירא חזר מ'שערי חסד' לביתו בעיר העתיקה, ולמחרת - מיד אחרי התפלה בינך החמה' - התברותא שלו ב'שערי חסד' שומע דפיקות ברלת. הוא נלחץ, מי יודע מה קרה שמחפשים אותו בשעה כה מוקדמת. פתח את הדלת, והוא רואה את ר' בן ציון שפירא. אמר לו: 'מה קרה?', אמר לו: 'תגיד לי, אולי מצאת תירוץ לשאלה שעמדנו בה אתמול בלילה, כל הלילה לא הצלחתי להירדם מכח השאלה. בבוקר אמרתי נחזור אליך, אולי אתה מצאת תירוץ..'

⁹ תפלה ב'כותל המערבי'

לא לחינם אומרים העולם 'אוזנים לכותל' (רש"י ברכות ח:), וע' ויק"ר פר' לב סי' ב). איזה כותל? 'כותל המערבי' (מכתבי תורה לאדמו"ר האמרי אמת מגור סי' קלט ועוד). ב'כותל המערבי' יש אוזניים, שומעים את מי שמתפלל 'מעומקא דליבא'. זה מקום מיוחד בשביל התפלה, 'שער השמים' (בראשית כח יז), שמעולם לא זזה שכינה ממנו (שמות רבה פר' ב סי' ב).

והם אחר כך יעלו ויבואו לארץ ישראל, ולא יארע להם שום דבר רע!⁹, וכך היה. סיפר לי דודי, חכם יהודה, שהוא פגש את אותו יהודי (קוראים לו הרב לוין, מי שרוצה יכול לחקור ולברר), ושאל אותו, 'המעשה הזה נכון או לא?', אמר לו: 'אכן, כך בדיוק היה המעשה!'. הרי לנו יהודי יושב ב'ירושלים', ורואה מה קורה ב'אירופה'..

כח התורה

כשאדם עמל בתורה, עיניו צופיות מסוף העולם ועד סופו, הכל נגלה לו, כך זה, כל ההבטחות שיש בתורה. וכולם יכולים להגיע למדרגות האלה. אם תרצה ותעמול, תקבל. וכן על זה הדרך, היו הרבה עובדות אצל גדולי הדורות, ש'כל רו לא אניס להו', הכל היה גלוי בפניהם, עיניהם הקדושות היו רואות הכל. כל אחד יכול לראות עובדא בעצמו, שהיה לו פעם פגישה עם אדם גדול, ודבריו קלעו אל המטרה ולא החטיאו. וזה על ידי התורה. על ידי עמל התורה. הכל מכח יגיעת התורה. כשאדם 'ממית עצמו באהלה של תורה'. זוכה הוא ל'אור הגנוז'.

עמלו ויגיעתו בתורה של ה'חזון איש' זצ"ל

רבינו ה'חזון איש' זצ"ל, היה בדורנו, וכח ה'ראיה' שלו למרחוק, וה'חכמה' שלו ברפואה, ובכל הדברים, היה לאין ערוך, והכל מכח התורה. הרי מי גדול מה'חזון איש' בדור שלנו שהמית את עצמו באהלה של תורה. גיסו הספיד אותו: כשהיה בחוץ לארץ היה עוזב את ביתו, והיה בא לבית שלי (של גיסו), שהוא היה סמוך לסוף העיר. היה בא ב'אשמורת הבוקר' ויושב ולומד עד מאוחר בלילה. וכך יום בימו. במשך למעלה משבע עשרה שעות יושב לומד ברציפות מבלי הפרעות ומבלי טרדות בהתמדה עצומה. בכל המצבים (ע' פאר הדור ח"ה עמוד קצ"א)¹⁰. הוא העיד על עצמו (ע' קובץ איגרות חזו"א ח"א סי' קנ"ג, ובס' פאר הדור ח"ג עמוד סח), מיום עומדי על דעתי הייתי בגדר חולה שיש בו סכנה! ואף על פי כן, 'לא פסיק פומיה מגירסא', עמל בתורה מה שלא שמענו מהדורות שעברו. [א"ה: וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס נהורא דאליהו (עמוד לו הערה י). ע"ש].

כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה'

ה'חזון איש' כשהגיע לגיל בר מצוה, הבטיח שאת כל ימיו הוא מקדיש ללמוד 'תורה לשמה'. והוא קיים. כך העיד אחיו הגאון ר' מאיר בהספדו על אחיו ה'חזון איש' (ע' בס' פאר הדור ח"ה עמוד קכד). וממילא כשאדם לומד 'תורה לשמה', הוא 'זוכה לדברים הרבה'. כדברי התנא במסכת

¹⁰ לימוד ושינון משנה ראשונה של מסכת מקוואות

סיפר גיסו בשעת ההספד: ה'חזון איש' למד מסכת מקוואות שהיא מסכת עמוקה של כל הלכות מקוה, 'טהרתן של ישראל', זה לא מקצוע קל שאדם יכול להקל בזה, זה מקצוע חמור, זה יסוד היסודות, וה'חזון איש' מסר נפש עד שקנה את המסכת הזו. במשך כמה חודשים שלמים למד את המשנה הראשונה של מסכת מקוואות, שהיא ה'מפתח' של כל המסכת, 'שש מעלות מקוואות, זו למעלה מזו וזו למעלה מזו', כל המעלות שיש בסוגי מקוואות. למד את זה מהבוקר עד הערב, שעות על גבי שעות, עד כדי כך שהילדים הקטנים שלי מרוב השמיעה של מאות הפעמים שהיה חוזר על המשנה הזו, למדו את המשנה בעל פה (כלי להבין כלום, היו ילדים בני ארבע סך הכל). כהיו רואים את ה'חזון איש' היו אומרים לו: 'דוד, שש מעלות במקוואות, זו למעלה מזו למעלה מזו'. מרוב 'שמיעה' שהיו שומעים את ה'חזון איש' חוזר על המשנה הזו, עוד הפעם ועוד הפעם, כבר נקלט במוחם בעל פה המשנה הזו (ע' פאר הדור ח"ה עמוד קנ"ג).

¹¹ קשר וזיקה לתלמידי חכמים

אשריו למי שזכה שהוא תלמיד חכם, אשריו למי שזכה שבניו תלמידי חכמים, שיש לו חתן תלמיד חכם, (שמעתי על אחד שהוא מחפש חתן תלמיד חכם, כדי לקיים את ה'מצוה' שאמר רבי עקיבא כשהיה עם הארץ (פסחים מט:), 'מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור'.. ונפשו חשקה לקיים גם הוא את המצוה הזו על חתנו. רח"ל). צריך לדעת שאם יש לך 'קשר' ו'זיקה' לתלמידי חכמים, אשריך וטוב לך. אם יש לך בן תלמיד חכם, זה יקר מכל יקר. אם יש לו חתן תלמיד חכם, אין לך מעלה גדולה מזו.

הגמרא בסוף מסכת כתובות (ק"א:) אומרת, שרבי אלעזר דרש שכל מי שעוסק בתורה טל תורה מחייהו, פירוש, שהוא יקום בתחיית המתים. ואם אינו עוסק בתורה, לא יזכה לקום בתחיית המתים. כולם יצאו מהקברות, והוא ימשיך לישון הלאה. שמע את זה רבי יוחנן, והיה מצטער, אמר לו: 'איך אתה אומר דבר כזה?', אמר לו: 'אטו דידי היא? זה דרשה שלי? זה פסוק מפורש' כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל' (ישעיהו כו יט), ראה את רבי יוחנן שהוא מצטער על הדרשה הזו, אמר לו רבי אלעזר: 'מצאתי להם תקנה מן התורה, שכל מי שיש לו קשר לתורה גם הוא ינצל'. אף על פי שהוא לא זכה לעסוק בתורה בעצמו, אבל אם יש לו 'קשר' עם תורה על

אבות (אבות ר"פ ו). מה הם ה'דברים הרבה', לא נתפרש בדברי התנא. מה הטעם בזה, מה הביאור בזה? ביאר הגאון ר' חיים ואלאז'ניצ'ר זצ"ל בפירושו למסכת אבות רוח חיים (פרק ו מ"א), דבר יקר, הרי הגמרא (ברכות לד:) לימדה אותנו שכל הנביאים כולם, כל ההבטחות שיש בספרי נבואה, על השכר העתיד לבוא, בעבור מי זה? בעבור מי שמשא ביתו לתלמידי חכמים. בעבור מי שעושה 'פרקמטיא' לתלמידי חכמים. בעבור מי שמהנה תלמידי חכמים מנכסיו. פירוש הדברים, שכל השכר שהתנבאו הנביאים הוא בעבור כל אלה שהם בעצמם אינם תלמידי חכמים, אבל יש להם 'קשר' ו'זיקה' לתורה. על ידי שיש לו בן תלמיד חכם, על ידי שהוא לקח חתן תלמיד חכם, על ידי שהוא עוזר לתלמיד חכם. כל השכר שיש בספרי הנבואה - בשבילם. אבל תלמידי חכמים בעצמם מה שכרם? 'עין לא ראתה אלהים זולתך' (ישעיהו סד ג). אין 'נביא' שהתנבא על כך. רק הקב"ה ית"ש יודע השכר על זה. וזולת הבורא יתברך, אין מי שיודע ואין מי שראה. וזה הביאור בדברי התנא במסכת אבות, 'כל העוסק בתורה לשמה - זוכה לדברים הרבה', ולא נתפרש מה הם הדברים, כיון שרק הקב"ה ית"ש יודע מה השכר הצפון לעולם הבא. אבל אנחנו יודעים דבר אחד בודאי, שהוא 'זוכה לדברים הרבה', כי 'עין לא ראתה אלהים זולתך' (ישעיהו שם)¹¹.

עדות הפרופסור: 'משנפטר החזו"א אין לי מי שיפשוט לי את הספיקות'..

יש כאן בארץ ישראל פרופסור מפורסם ל'ניתוחי מח' (יש לו שם עולמי בכל העולם בתחומו), פרופסור אשכנזי (כמדומני ב'בלינסון', אני לא יודע אם הוא עדיין בחיים או שכבר מת), וראיתי תיאור שהוא מתאר ומספר על הפגישות שהיו לו עם החזון איש זצ"ל, והוא מספר: כל זמן שהחזו"א ע"ה היה חי - היה לי 'חיים קלים'. אם היה לי ספיקות, הייתי מריץ אליו. הוא היה מציל אותי מהספיקות. לפעמים יש 'ספק', הרופא עם כל ה'חכמה' שלו לא יודע אם לעשות 'ניתוח' או לא. אם לא תעשה, אולי חלילה החולה ימות. ואם תעשה 'ניתוח', אולי חלילה הניתוח עצמו ימית את החולה. והפרופסור הזה כשהיה לו את הספיקות הללו, היה שולח את החולים אל החזון איש, שיגיד להם אם לעשות ניתוח או לא, ומה שהיה אומר הוא היה עושה. כך הוא מעיד, והוא מספר: ראיתי שהוא ידע הכל, כל מה שאנחנו טרחנו כל ימי חיינו, וכל מה שאנו פתחנו 'מוחות' של בני אדם כדי לראות מה יש בתוכם, את הכל החזון איש ידע. מבלי שראה הוא ידע. כך הוא מספר, עדות מהימנא של רופא. ואחרי שנפטר החזו"א הוא לא יודע מה לעשות. יש לו ספיקות, ולא יודע לפשוט. זה 'דיני נפשות', זה לא ספק קל. וכך היו עוד מעשים רבים עם ה'חזון איש'^{12,13}. רבותינו אמרו במדרש, על ידי שעמל יגע

ידי מה יש לו בן תלמיד חכם, שיש לו חתן תלמיד חכם, ועל ידי מה שהוא עוזר לתלמידי חכמים, ממילא יש לו 'קשר' ו'זיקה' עם ה'תורה'. וגם זה אחיז ליה, גם זה יועיל לו שהוא יקום לתחיית המתים. כמה צריך האדם להיות שמח ומצפה ומחמד שיהיו בניו וחתניו בני תורה.

¹² חכמתו של ה'חזון איש'

סיפר לי מו"ר הגאון רבי משה שפירא (שליט"א) זצ"ל: 'אני הייתי 'עד ראייה' למעשה הזה, עם החזון איש. פעם אחת חבר שלי שהיה ישן איתי ביחד באותו החדר ביישיבה (ישיבת פונוב'ד' בבני ברק), צמח לו ב'לחי' מין גידול ("ל"), והלך לבדיקות אצל הרופאים, אמר לו הרופא: 'זה ניתוח קל, אפשר לסלק את זה. אבל אני חושש שאם אני לא אכניז בדיוק כמו שצריך לחתוך את הגידול הזה, חלילה אני יכול לפגוע ב'עצב' אחד מה'עצבים' שלך, וחלילה הפנים שלך יתעקמו, וכל הצורה שלהם תשתנה, ויהיה לך לחי אחת שמוטה ולחי אחת על מתכונתה. ולכן לדעתי עדיף לך להשאיר את הגידול הזה ולא לעשות את ה'ניתוח' הזה, כי זה לא מסוכן, זה יכול להישאר'.

אבל הוא לא רצה להישאר עם ה'גידול' הזה ב'לחי'. הלך לחזון איש, אמרו לו: 'כבוד הרב, כך וכך הענין, הייתי אצל הרופא ואמר לי שיכול לעשות לי ניתוח, אבל הוא חושש וירא שמא הוא יפגע באיזה עצב שנמצאת ליד ה'גידול' הזה'. אמר לו החזון איש, 'אל תדאג, על הכתפיים שלי, תעשה את הניתוח ותבריא', וכתב מכתב לאותו רופא, 'לכבוד החכם הרופא ד"ר פלוני (הוא עדיין חי אותו רופא), תעשה את הניתוח מס"מ כזה ועד ס"מ כזה, ועלי ועל צווארי לא יהיה לו שום דבר רע'. וכך היה, עשה את הניתוח לפי ההוראות של החזון איש, והניתוח הצליח.

איך אפשר לאמוד ולדייק בדיוק, עד היכן הוא המקום שהגידים מתפשטים, ועד היכן העצבים מתפשטים? וכי אפשר לראות זאת ב'מראה'? (אדם ינסה לברוק מול המראה...הוא לא יודע בין ימינו למשאל...). אבל החזון איש ידע. והכל בכח התורה. [עוד שמעתי ממו"ר הגמ"ש שהיה זמן שהיה גר סמוך לביתו של רבינו החזון איש זצ"ל, וראה דברים רבים 'למעלה מן הטבע' כלשוננו, ואכמ"ל].

¹³ גרם שיקטעו את רגל אביו בחינם..

בתורה, כליותיו יועצות, מלמדות אותו הכל בכל מכל. לא צריך ללמוד 'רפואה'. הכל מתגלה לו על ידי התורה הקדושה.

הוראתו של החזו"א לבדוק את המזוזה

שמעתי מרבינו הגדול חכם בן ציון (שליט"א) [זצ"ל], מעשה שהיה בדורנו אצל ה'חזון איש', שבא אצלו יהודי, ואמר לו: 'כבוד הרב תציל אותי, אני נתון במצוקה נוראית, צרה שאין כדוגמתה, אשתי בכל פעם שמתעברת או שהיא מפילה (ל"א), או שאפילו אם מולידה, אחרי זמן קצר הילדים מתים. וזה לא פעם ולא פעמיים, כבר כמה וכמה פעמים! עליך אומרים שעניך

צופיות מוסף העולם ועד סופו, אנא תציל אותי, במה אני צריך לתקן ולשפר'.

אמר לו ה'חזון איש', שיבדוק את המזוזה, ושלח את תלמידו, ר' פייבל, אמר לו: 'תלך איתו לביתו, ותבדוק אצלו את המזוזה'. הלכו ובדקו, וכשפתחו את ה'מזוזה' החווירו כסיד, הפסוק 'למען ירבו ימים וימי בניכם' (דברים יא כא), היה חסר בו את המילה 'בניכם', הסופר דילג בטעות על המילה הזו. לכן היה מוליד בנים והיו מתים (בר מינן). איך הוא ידע שהבעיה ב'מזוזה'? זה ה'אור הגנוז' בתורה. (הובא גם בספר פאר הדור ח"ד עמוד פד).

לו ברגל השניה, ושוב פעם אמרו הרופאים לקטוע את הרגל. והוא שוב שלח את בנו לשאול את ה'חזון איש' כדת מה לעשות. הפעם הבן אמר לעצמו, 'אני לא עושה חכמות, אני הולך לשאול את החזון איש ואומר לאבי מה שהוא יאמר לי', נסע ל'חזון איש', סיפר לו כל פרטי הענין, אמר לו ה'חזון איש', 'בשום פנים ואופן לא לקטוע את הרגל, יש לחולי הזה רפואה, ישתמשו ב'משחה' פלונית, ואחר כך ב'רפואה' זו וזו, ויתרפא!', ועשו כהוראתו, והבריאה רגלו. אמר לו הבן, 'אבא, אני אשם שהורידו לך את הרגל הראשונה, אני לא האמנתי וגרמתי שקטעו את רגלך בעוד שיכלו לרפאות אותה!' (פאר הדור ח"ד עמוד קלד). [ומי שירצה ירא בספר "פאר הדור" יש שם עוד הרבה עובדות נפלאות על חכמתו הגדולה של רבינו החזון איש זצ"ל זיע"א].

היה חולה בירושלים, שחלה ברגלו, והרופאים אמרו שצריכים לקטוע את הרגל, כי אם ישאיר את הרגל המצב עלול להתפשט ולפגוע בכל הגוף. והוא שלח את בנו שיסע ל'בני ברק', אל ה'חזון איש', תשאל אותו מה לעשות, דעת הרופאים שצריך לקטוע את הרגל. וככל אשר יורה ה'חזון איש' כך נעשה, 'אורים ותומים'. אבל אותו בן ששלח לשאול את השאלה ל'חזון איש', יצא לתרבות רעה, הוא לא היה מהמאמינים, והוא אמר לעצמו, 'בשביל מה אני אסע עד 'בני ברק' לשאול את ה'חזון איש', וכי רב מבין בענייני רפואה? הרי הרופאים מבינים בזה, זה המקצוע שלהם, והם אומרים שצריך לקטוע!', ניגש חזרה לאביו, אמר לו, 'אבא, שאלתי את ה'חזון איש', והוא אמר שהרופאים צודקים, צריכים לקטוע את הרגל!'. הוא שמע כך, ניגש לרופאים אמר להם, 'תקטעו את הרגל, ה'חזון איש' אמר לי לשמוע לכם בזה'. וקטעו את רגלו. עברו כמה חודשים, ואותו חולי שהופיע לו ברגל הראשונה שקטעו, הופיע